Beleidsverkenning
Kennisniveau schadelijkheid van alcohol

Frans Louwen, Mervin van Veen en Kim Versluys, projectnummer 428518

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Samenvatting en conclusies
3. Onderzoeksresultaten
    - 3.1 Kennis en risicoperceptie
    - 3.2 Houding en associaties
    - 3.3 Gerapporteerd gedrag
    - 3.4 Sociale context
    - 3.5 Samenhang tussen kennis/houding en gedrag
4. Onderzoeksverantwoording

Inleiding

Inleiding

Inleiding en achtergrond

Dit jaar wordt de Drank- en Horecawet (DHW) geëvalueerd. Daarnaast is in 2015 een nieuwe richtlijn voor alcoholgebruik aangegeven door de Gezondheidsraad; *helemaal geen alcohol drinken of niet meer dan 1 glas per dag*.

Er is weinig recente informatie over het kennisniveau van de Nederlandse bevolking over de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik. In 2011 kwam STAP* tot de conclusie dat Nederlanders te weinig weten over de schadelijke effecten van alcohol. Het Ministerie van VWS - in het bijzonder de directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP) - wil graag weten hoe het nu gesteld is met het kennisniveau en of er een samenhang is met houding en gedrag. Daarom heeft GfK hier een beleidsverkenning naar gedaan.

* Rapportage ‘Ziek van Alcohol’ – STAP - 2011

Het onderzoek

De centrale onderzoeksvraag is: “Hoe staat het met kennis, houding en gedrag van Nederlanders rondom het drinken van alcohol?”

Hierbij zijn de onderzoeksthema’s kennis, risicoperceptie en houding, ieder in relatie tot (consumptie) gedrag met betrekking tot alcohol onderzocht.

GfK heeft het online onderzoek uitgevoerd in september/oktober onder een representatieve steekproef van 1.895 Nederlanders. De basis werd gevormd door het algemeen publiek (alle Nederlanders van 13 jaar en ouder) en binnen deze populatie is ingezoomd op de groep jongeren (13 tot en met 17 jaar) en de ouders met kinderen in deze leeftijd.

Verdere informatie over de opzet van het onderzoek staat in de onderzoeksverantwoording.

Inleiding

Leeswijzer

Als in dit rapport wordt gesproken over gedrag, dan betreft het gerapporteerd gedrag. De respondenten geven zelf aan hoeveel en hoe vaak zij alcohol drinken.

Er wordt in het rapport onderscheid gemaakt naar enkele achtergrondkenmerken. Naast geslacht, leeftijd en opleiding is ook gekeken naar het gerapporteerde alcoholgebruik.

Bij de analyse is een onderscheid gemaakt naar matige drinkers (maximaal 5 glazen per week) en zware drinkers (meer dan 5 glazen per week). De verschillen tussen deze groepen zijn beschreven in het rapport. Daarnaast zijn waar relevant ook opvallende resultaten van subcategorieën opgenomen. Onder matige drinkers onderscheiden we ook lichte drinkers (maximaal 1,7 glazen per week). Onder zware drinkers onderscheiden we ook de overmatige drinkers (15 glazen of meer per week)*.

De groepen kennen de volgende omvang binnen de totale groep algemeen publiek:

Hoofdcategorieën:

- Drinkt niet (meer): 23%
- Matige drinkers: 53%
- Zware drinkers: 24%

Subcategorieën:

- Lichte drinkers (onderdeel van matige drinkers): 26%
- Overmatige drinkers (onderdeel van zware drinkers): 6%

**De indeling van deze categorieën en subcategorieën is gemaakt op basis van de resultaten van dit onderzoek, en wijken af van de indeling van de Gezondheidsraad en het CBS.*

Samenvatting en conclusies

Samenvatting en conclusies

Belangrijkste conclusies (1/2)

- Net als in 2011 blijkt dat het algemeen publiek (13+) redelijk goed op de hoogte is van de risico's van alcoholgebruik voor leveraandoeningen en hersenschade. Men is nog steeds minder bekend met de risico's op hart- en vaatziekten en veel minder bekend met de risico's op kanker, Alzheimer en diabetes.

- Bijna 80% van de Nederlanders (13+) consumeert alcohol en als hij of zij drinkt, zijn dit gemiddeld bijna 3 glazen.

- Alcoholgebruik is over het algemeen sociaal geaccepteerd. De houding ten opzichte van alcohol en de associaties hiermee kent duidelijk twee kanten: matig alcoholgebruik wordt met name geassocieerd met positieve zaken (gezelligheid, lekker). Grote hoeveelheden alcohol worden in het algemeen wel negatief beoordeeld.

- De belangrijkste bepalende factor die beïnvloed hoeveel volwassenen drinken, blijkt het aantal glazen te zijn dat als 'normaal' wordt gezien (gemiddeld 1,3 glas per dag).

- Het overgrote deel van het algemeen publiek maakt zich geen zorgen over de gevolgen van het *eigen* alcoholgebruik. Men projecteert de risico's veel meer op anderen. De gezondheidsrisico's liggen wat hen betreft vooral bij de jeugd. Aan hen moet het voorbeeld worden gegeven en met hen moeten afspraken worden gemaakt over verantwoord alcoholgebruik.

- Zware drinkers vinden het lekkerder, gezelliger en normaler om alcohol te drinken, maar maken zich wel meer zorgen over de gezondheidsrisico's voor zichzelf.

- Meer kennis over gezondheidsrisico's lijkt bij het algemeen publiek niet te leiden tot ander alcoholgedrag.

Samenvatting en conclusies

Belangrijkste conclusies (2/2)

Ouders en jongeren

- Qua gedrag wijken ouders niet af van het algemeen publiek. De belangrijkste factoren voor het alcoholgebruik bij ouders zijn:
  - ➢ De inschatting van wat normaal alcoholgedrag is.
  - ➢ In hoeverre ze alcohol lekker vinden.
- Ook schatten ouders de risico's van alcoholgebruik hetzelfde in als het algemeen publiek. De perceptie ten aanzien van gezondheidsrisico's lijkt bij ouders geen invloed te hebben op de mate van alcoholgebruik.
- De meerderheid van de ouders en jongeren zegt afspraken gemaakt te hebben over alcohol. Het grootste gedeelte van de jongeren zegt zich aan deze afspraak te houden ook als de ouders niet in de buurt zijn.
- Jongeren schatten de kans op hersenbeschadiging en hart- en vaatziekten groter in dan het algemeen publiek en ouders.
- Jongeren drinken minder frequent dan volwassenen, maar per gelegenheid meer. Zij doen dat vooral tijdens uitgaan en bij feestjes. De belangrijkste bepalende factoren voor de hoeveelheid die zij drinken zijn:
  - ➢ Hun houding t.o.v. binge drinken.
  - ➢ In hoeverre ze alcohol lekker vinden.
  - ➢ De afspraken over alcohol drinken met hun ouders.
- Meer kennis over gezondheidsrisico's lijkt bij jongeren (16/17 jarigen) wel een relatie te hebben met de hoeveelheid alcohol die ze drinken.

Samenvatting en conclusies

Resultaten: Kennis en risicoperceptie

In het STAP onderzoek uit 2011 is de conclusie dat de schadelijke gevolgen van alcoholconsumptie op de gezondheid worden onderschat. De resultaten van het huidige onderzoek geven een vergelijkbaar beeld.

De meest spontaan genoemde gevolgen van alcohol zijn leveraandoeningen (47%). Wanneer de risico's worden voorgelegd, onderschrijft het algemeen publiek de met name de volgende risico's:

- Leveraandoeningen (93%)
- Verslaving (92%)
- Levercirrose (87%)
- Hersenbeschadigingen (80%)
- Overgewicht (beide 80%).

Ouders zijn wat betreft de risicoperceptie vergelijkbaar met het algemene publiek. Het risico op hersenbeschadiging wordt met name op jongeren geprojecteerd.

Jongeren schatten de kans op hersenbeschadiging en hart- en vaatziekten gemiddeld hoger in .

Ouderen (70+) en zogenaamde zware drinkers schatten alcohol minder schadelijk in dan jongeren en gematigde drinkers. Zware drinkers maken zich meer zorgen over de effecten op hun gezondheid dan lichte en matige drinkers.

Enkele aannames zoals het positieve effect van het matig wijn drinken zijn nog steeds bij een groot deel van het publiek (52%) van kracht.

Samenvatting en conclusies

Resultaten: Houding en associaties

De houding ten opzichte van alcohol is ambivalent. Bij een matig gebruik komen de positieve zaken meer op de voorgrond (gezelligheid, lekker). Grote hoeveelheden worden negatief beoordeeld (negatief, verslavend, onverstandig.

Het maximale aantal glazen dat gemiddeld als een normale hoeveelheid wordt gezien is 1,3 glas per dag. Bij bijna 4 glazen per dag of binge drinken (5 glazen of meer bij één gelegenheid) is men van mening dat men te veel drinkt.

Driekwart van de jongeren vindt het gebruik van alcohol ongezond. Het drinken van alcohol is het meest gepast bij uitgaan en bij feestjes. Voor de zware drinkers is alcohol ook gepast op een doordeweekse avond.

Redenen om soms geen alcohol te drinken zijn autorijden, medicijngebruik, scherp en fit willen blijven. Redenen om helemaal geen alcohol te drinken zijn de gezondheid, fit willen zijn en de (vieze) smaak.

Een biertje of wijntje bij de kapper wordt door een ruime meerderheid van de Nederlanders als niet normaal getypeerd. Circa de helft vindt niet dat er alcohol kan worden geschonken in sportkantines.

Samenvatting en conclusies

Resultaten: Sociale context

Het algemeen publiek onderschrijft in hoge mate (93%) dat ouders een voorbeeld functie hebben ten aanzien van alcohol, alsook dat het van belang is dat ouders afspraken maken met hun kinderen over het alcohol gebruik.

80% van de ouders geeft ook aan deze afspraken te hebben gemaakt. Vervolgens is 64% van de ouders het eens met de uitspraak dat hun kinderen zich houden aan de afspraken ook als zij er niet bij zijn. Voor de jongeren geldt dat ruim 60% zegt afspraken te hebben gemaakt en twee-derde van deze groep (40% van alle jongeren) houdt zich aan de gemaakte afspraken ook als hun ouders niet in de buurt zijn.

86% van de ouders en 83% van het algemeen publiek denkt dat jongeren alcohol het best voor het eerst thuis kunnen drinken.

Ook denkt een grote groep dat te strenge regels thuis ervoor zorgen dat jongeren buitenshuis gaan experimenteren met alcohol.

Ruim driekwart van de jongeren (13 t/m 17 jaar) hebben vrienden die alcohol drinken. Een minderheid (12%) ervaart druk vanuit hun vrienden om alcohol te drinken.

Samenvatting en conclusies

Resultaten: Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Er is een samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag, maar deze samenhang is complex. In het algemeen wordt het alcoholgebruik beïnvloed door allerhande voorkeuren, attitudes, achtergrondkenmerken en de sociale context.

Algemeen publiek

- De belangrijkste bepalende factor voor de alcoholconsumptie is het aantal glazen dat als normaal wordt gezien om te drinken. Hoe hoger die 'normale hoeveelheid', hoe meer men drinkt. Andere voorspellende factoren zijn het in meer of mindere mate doordeweeks drinken en de houding ten opzichte van binge drinken.
- De risicoperceptie hangt samen met het alcoholgedrag, hoe meer men drinkt hoe lager men in het algemeen de gezondheidsrisico's inschat.
- Ten aanzien van de eigen gezondheid zien we dat een hogere consumptie leidt tot een hogere risico inschatting.
- Men is zich bewust van gezondheidsrisico's, maar deze kennis heeft geen relatie met het drinkgedrag.

Jongeren

- Voor jongeren bepaalt hun houding ten opzichte van 'binge' drinken en in hoeverre ze alcohol lekker vinden vooral hun alcoholgebruik.
- Daarnaast is het maken van afspraken met hun ouders van invloed op hun alcoholinname.
- Ook van invloed is de perceptie ten aanzien van een aantal gezondheidsrisico's (borst-, darm- en longkanker en hersenbeschadiging).
- Meer kennis over gezondheidsrisico's heeft bij jongeren van 16 en 17 jaar wel een relatie met minder alcoholconsumptie.

Samenvatting en conclusies

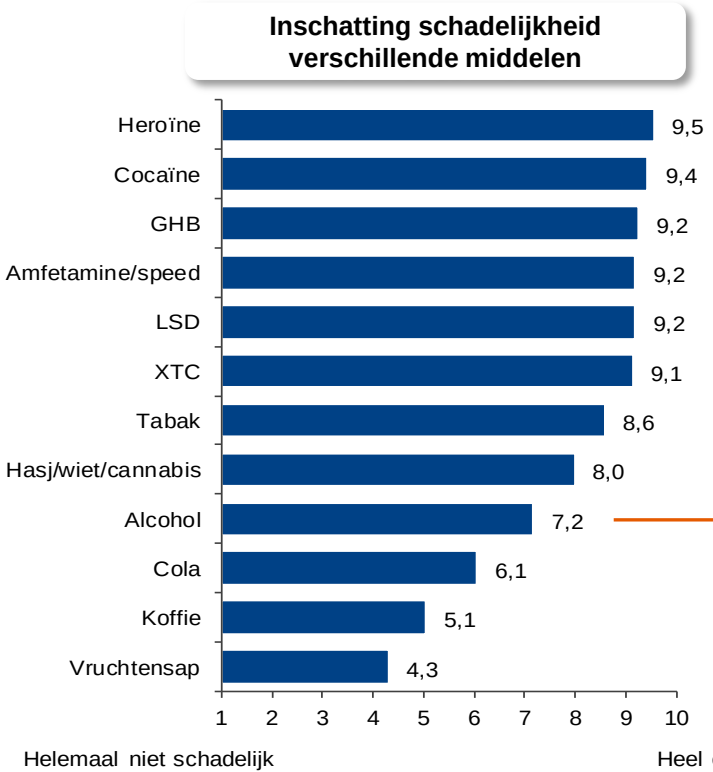
Ouders

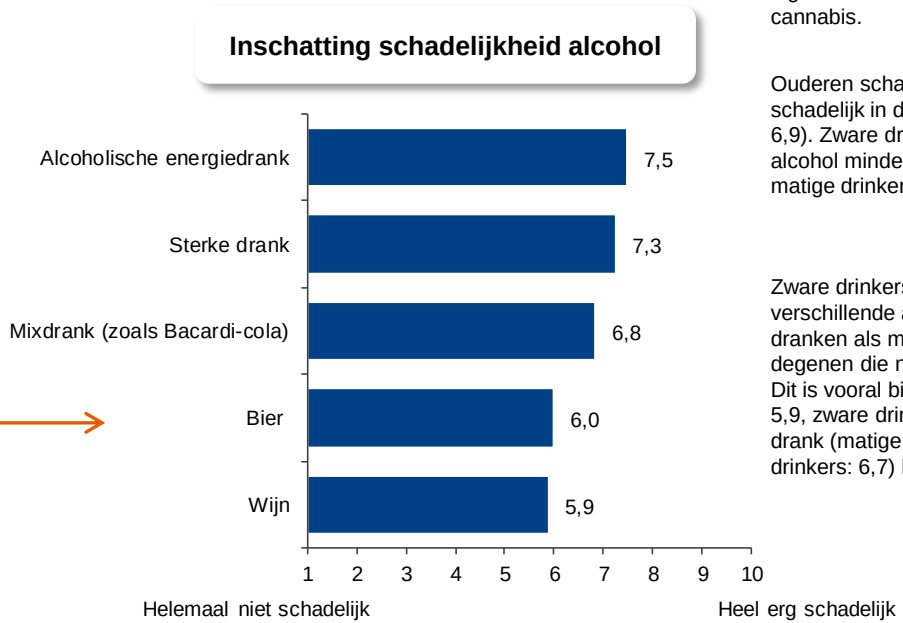
- Qua gedrag wijken ouders (met kinderen in de leeftijd 13 t/m 17 jaar) niet af van het algemene publiek. Bij hen bepaalt vooral de inschatting van wat normaal alcoholgedrag is en de smaak hun alcoholgebruik.
- Daarnaast is de gepastheid van alcohol op doordeweekse avonden, de voordelen van alcohol en de sociale acceptatie van invloed op de consumptie.
- De kennis inzake gezondheidsrisico's lijkt geen invloed te hebben op de mate van alcoholgebruik.

Onderzoeksresultaten

Kennis en risicoperceptie

Men schat in dat de grootste gezondheidsrisico's optreden bij het gebruik van drugs, tabak, cannabis en sterke drank.

Alcohol wordt minder schadelijk ingeschat dan drugs, tabak en cannabis.

Ouderen schatten alcohol minder schadelijk in dan jongeren (70+: 6,9). Zware drinkers schatten alcohol minder schadelijk in dan matige drinkers (6,5).

Zware drinkers zien ook de verschillende alcoholhoudende dranken als minder schadelijk dan degenen die niet of matig drinken. Dit is vooral bij bier (matige drinkers: 5,9, zware drinkers: 5,4) en sterke drank (matige drinkers: 7,2, zware drinkers: 6,7) het geval.

C01A Hoe schadelijk zijn de volgende middelen volgens jou voor de gezondheid?
C01B Hoe schadelijk zijn de volgende alcoholhoudende dranken volgens jou voor de gezondheid?

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Men schat in dat leverklachten de belangrijkste consequentie voor de gezondheid zijn, gevolgd door hersenschade.

18-34 jarigen noemen een kater/ hoofdpijn (15%) vaker als gezondheidsklacht van alcohol dan personen uit de hogere leeftijdscategorieën. In de categorie 35-54 worden leverklachten relatief vaker genoemd.

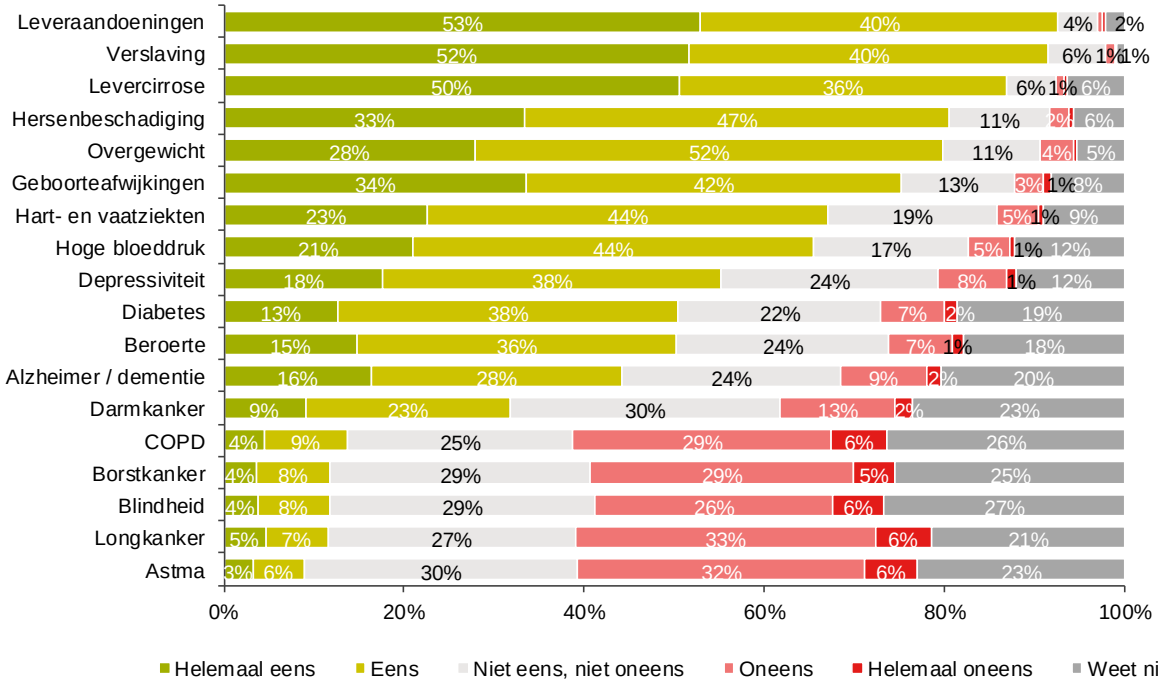
Mensen die niet drinken zien hersenschade eerder als gezondheidsklacht door alcohol dan mensen die wel drinken.

D01B Welke gezondheidsklachten worden volgens jou door alcohol veroorzaakt? Open vraag, nagecodeerd.

Basis: Respondenten van 16 jaar of ouder (n = 1726)

Met schat in dat leveraandoeningen, verslaving, hersenbeschadiging en overgewicht de grootste risico's van alcoholgebruik zijn.

Algemene risicoperceptie

Jongeren zien hart- en vaatziekten als een groter risico (80%) van alcoholgebruik dan ouders (66%).

Zware drinkers schatten de gezondheidsrisico's van veel aandoeningen minder groot in dan matige drinkers. Dit geldt voor verslaving, hersenbeschadiging, geboorteafwijkingen, hart- en vaatziekten, depressiviteit en beroertes.

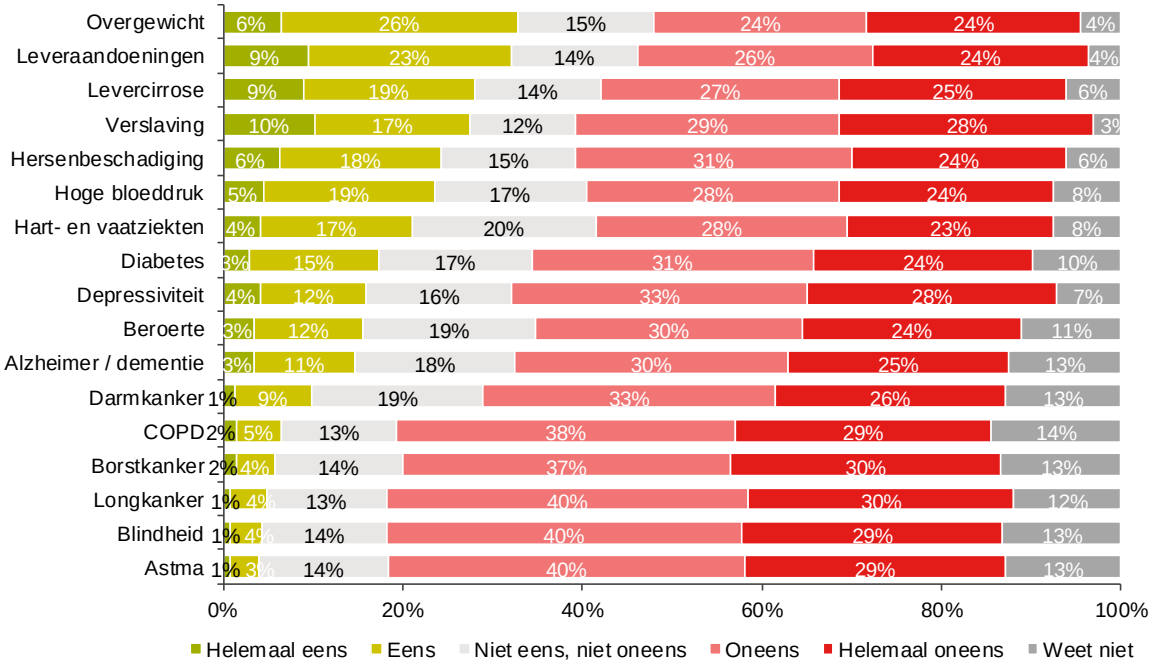
Overmatige drinkers schatten het gezondheidsrisico op leveraandoeningen (83%) en depressiviteit (34%) lager in dan zware drinkers.

D01C Hieronder staan een aantal ziektes en aandoeningen. Geef aan in hoeverre je denkt dat alcoholgebruik het risico op deze ziektes en aandoeningen verhoogt.

Basis: Respondenten van 16 jaar of ouder (n = 1726)

Voor zichzelf hanteert men een andere risico-inschatting.

Persoonlijke risicoperceptie

Alcoholgebruik verhoogt bij jezelf vooral de kans op overgewicht, leveraandoeningen en verslaving.

Zware alcoholdrinkers schatten een aantal gezondheidsrisico's voor zichzelf groter in dan matige drinkers. Dit geldt voor overgewicht, leveraandoeningen, levercirrose, verslaving, hersenbeschadiging, hart- en vaatziekten, en beroertes.

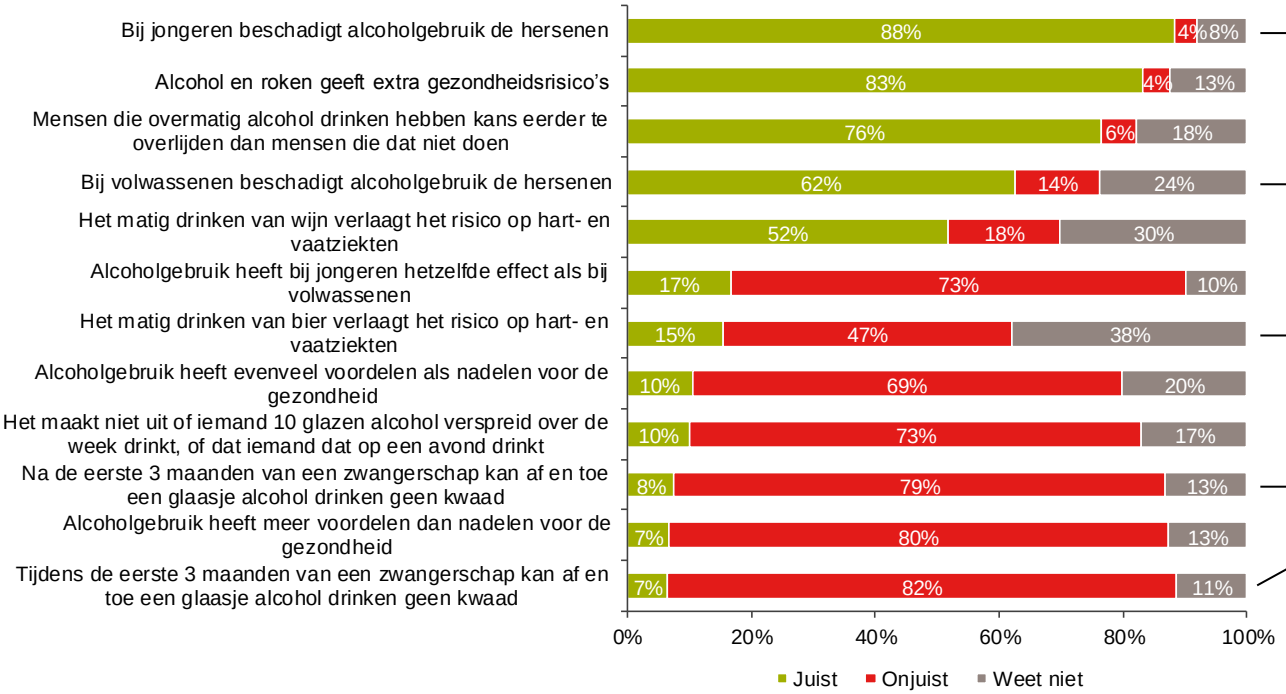
Overmatige drinkers zijn het er vaker dan zware drinkers mee eens dat hun alcoholgebruik het risico op levercirrose (47%), hersenbeschadiging (39%), alzheimer/ dementie (29%) of darmkanker (19%) vergroot.

35-54 jarigen lijken over het algemeen de risico's van alcoholgebruik bij zichzelf lager in te schatten. Vooral als het gaat om hersenbeschadiging zien zij een minder groot risico van eigen alcoholgebruik dan andere leeftijdsgroepen.

D01D Hieronder staan een aantal ziektes en aandoeningen. Geef aan in hoeverre je denkt dat **jouw** alcoholgebruik het risico op deze ziektes en aandoeningen verhoogt.

Basis: 16 jaar of ouder en drinkt wel eens alcohol (n = 1358)

88% van de 16-plussers schat in dat alcohol de hersenen van jongeren beschadigt.

Overmatige drinkers antwoorden vaker 'onjuist' (11%)

14% geeft aan dat alcoholgebruik geen invloed heeft op de hersenen van volwassenen, nog eens 24% weet het niet. Eén vijfde van de zware drinkers (20%) denkt dat dit onjuist is

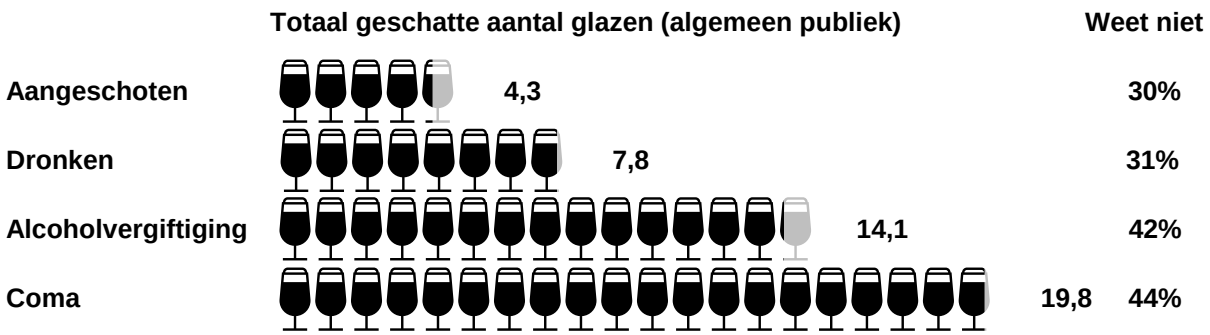
Zware drinkers antwoorden vaker 'juist' (24%)

Matige drinkers zijn beter op de hoogte van de gevaren van alcohol tijdens de zwangerschap, Zware drinkers zeggen vaker dat af en toe een glaasje alcohol drinken tijdens de zwangerschap geen kwaad kan.

D03 Geef bij de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.

Basis: Respondenten van 16 jaar of ouder (n = 1726)

Het aantal glazen alcohol om aangeschoten, dronken of erger te raken wordt door mannen hoger ingeschat dan door vrouwen. Zware drinkers geven een hogere schatting, jongeren een lagere.

Zowel mannen als zware drinkers denken dat er gemiddeld meer glazen nodig zijn om aangeschoten of dronken te worden, een alcoholvergiftiging te krijgen of in coma te raken.

Mannen:
- aangeschoten: 4,6
- dronken: 8,4
- alcoholvergiftiging: 15,2
- coma: 21,2

Zware drinkers:
- aangeschoten: 4,9
- dronken: 9,0
- alcoholvergiftiging: 15,4
- coma: 21,1

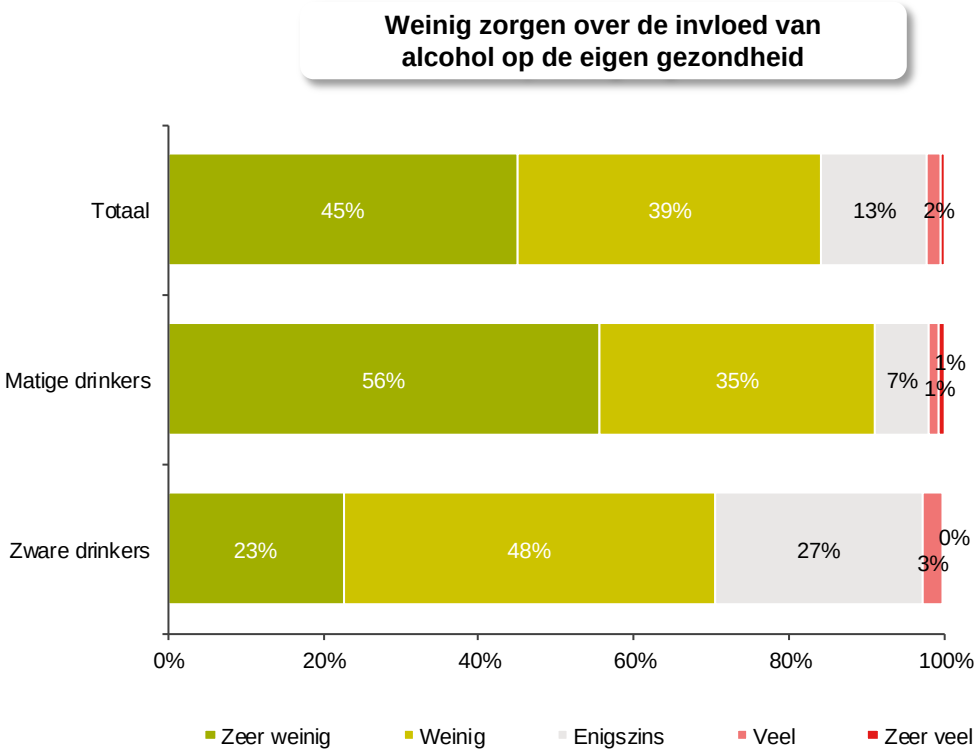
Jongeren schatten het aantal alcoholische consumpties om in een coma te raken of alcoholvergiftiging op te lopen lager in dan ouders en het algemeen publiek.

Jongeren:
- alcoholvergiftiging: 12,2
- coma: 17,5

D05 Hoeveel glazen alcoholhoudende drank moet een gemiddeld persoon volgens jou drinken om…

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

16% maakt zich enigszins of veel zorgen over de invloed van het eigen alcoholgebruik op de eigen gezondheid, onder zware drinkers is dit 30%.

Drie van de tien zware drinkers (30%) maakt zich zorgen over de invloed van hun eigen alcoholgebruik op hun gezondheid. Van de overmatige drinkers (15 glazen of meer per week) maakt 34% zich zorgen.

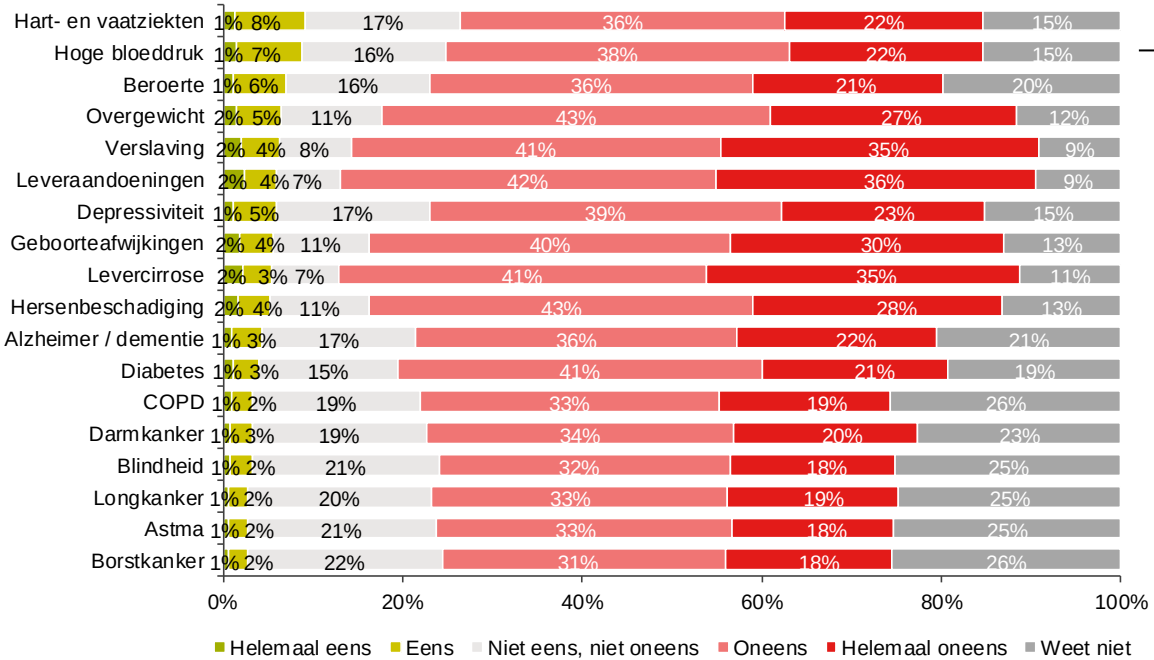
Van de 16-jarigen en 17-jarigen die al alcohol drinken (n=125) maakt 28% zich zorgen over de invloed van het alcoholgebruik op hun gezondheid.

D01A In hoeverre maak je je zorgen over de invloed van jouw alcoholgebruik op je eigen gezondheid?

Basis: 16 jaar of ouder en drinkt wel eens alcohol (n = 1358)

9% denkt dat alcohol de kans op hart- en vaatziekten en een hoge bloeddruk verlaagt.

Verlaging van het risico op ziektes door alcohol

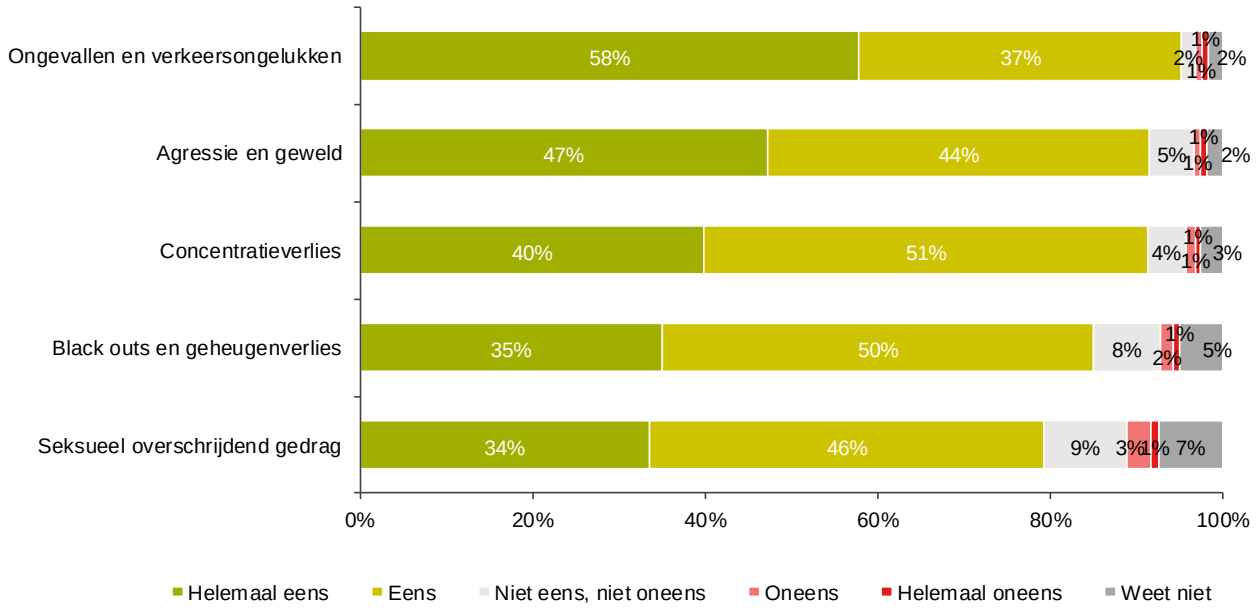

Zware drinkers denken vaker dat alcohol het risico op een hoge bloeddruk verlaagt (12%) .

D02 Hieronder staan een aantal ziektes en aandoeningen. Geef aan in hoeverre je denkt dat alcoholgebruik het risico op deze ziektes en aandoeningen verlaagt.

Basis: Respondenten van 16 jaar of ouder (n = 1726)

Men schat in dat alcoholgebruik het risico op situaties als verkeersongevallen, agressie, black-outs en seksueel overschrijdend gedrag vergroot.

D04 Hieronder staan een aantal voorvallen. Geef aan in hoeverre je denkt dat alcoholgebruik het risico op deze voorvallen verhoogt.

Basis: Respondenten van 16 jaar of ouder (n = 1726)

Houding en associaties

Het drinken van alcohol is een afweging tussen genot en de gevolgen.

Top of Mind

Alle antwoorden

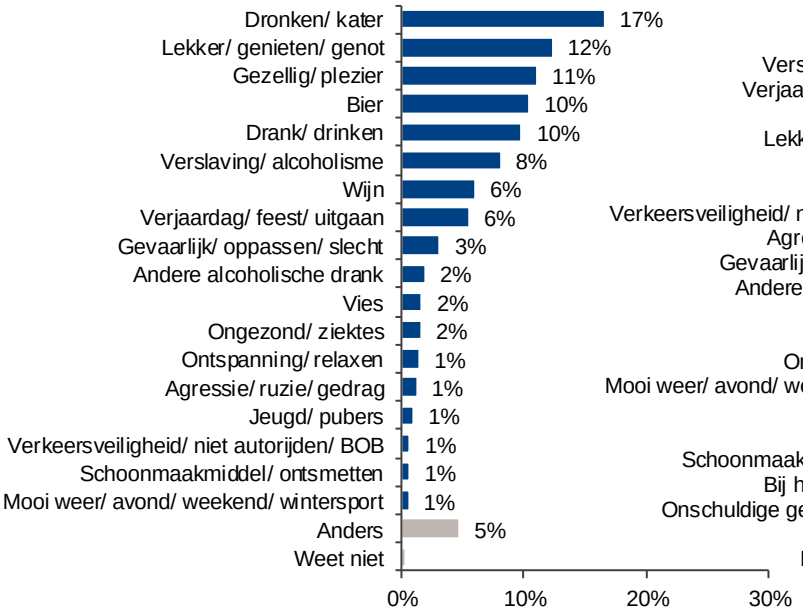

A01 We willen graag weten welke gedachten en gevoelens (associaties) je hebt bij het woord ‘alcohol’. Beschrijf je associaties in steekwoorden.

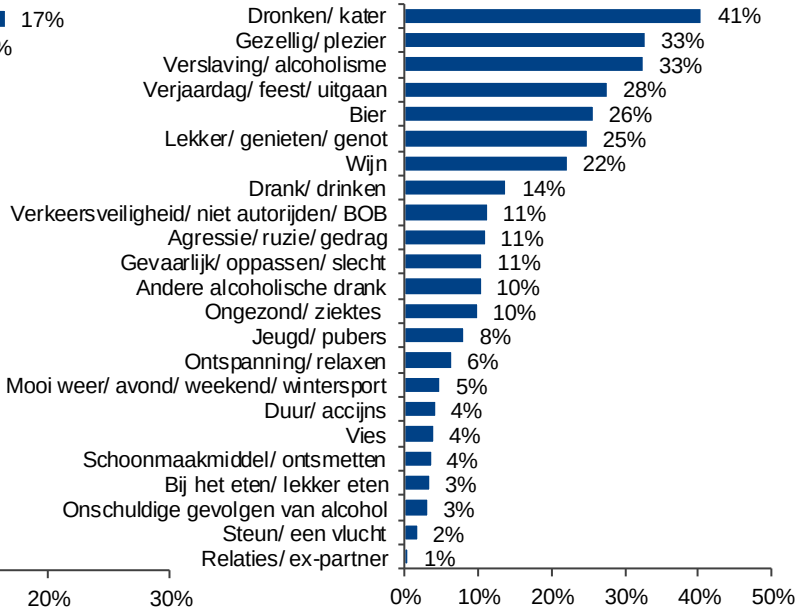
Basis: Alle respondenten (n = 1893)

Directe nadelige gevolgen van alcohol, zoals dronkenschap en een kater, worden het sterkst geassocieerd met alcohol.

Associaties bij het woord 'alcohol'
Top of mind

Associaties bij het woord 'alcohol'
Alle associaties (maximaal 5)

Als we kijken naar alle associaties bij het woord 'alcohol', dan zien we dat positieve en negatieve associaties elkaar afwisselen.

In vergelijking met vrouwen (7%) denken mannen (14%) vaker als eerst aan bier bij het woord 'alcohol'. Wijn wordt door vrouwen vaker als eerst genoemd.

Zware drinkers associëren alcohol vaker primair met genieten (23%) en plezier (19%) dan matige drinkers (11% en 11%).

Dronkenschap wordt het meest genoemd (door 41%) en ook verslaving wordt vaak genoemd. Hierna worden positieve associaties zoals gezelligheid, feestelijkheid en genieten het meest genoemd.

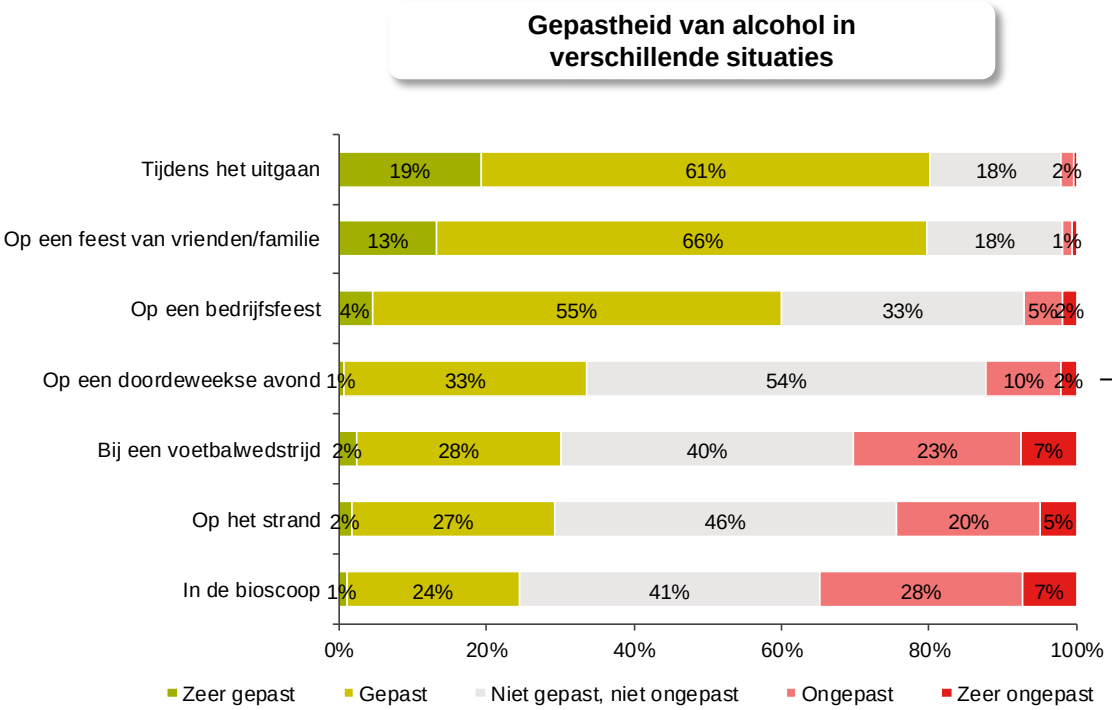
Jongeren denken vaker dan volwassenen aan dronkenschap (57%).

Zware drinkers denken vaker aan gezelligheid (44%), genieten (42%) en ontspanning (13%) dan matige drinkers.

A01 We willen graag weten welke gedachten en gevoelens (associaties) je hebt bij het woord 'alcohol'. Beschrijf je associaties in steekwoorden. Open vraag met vijf antwoordvelden, nagecodeerd.

Basis: Alle respondenten (n = 1893)

De meest gepaste momenten om alcohol te drinken vindt men tijdens het uitgaan en op een (bedrijfs)feest.

Bij elke voorgelegde situatie vinden zware drinkers het gepaster om alcohol te drinken.

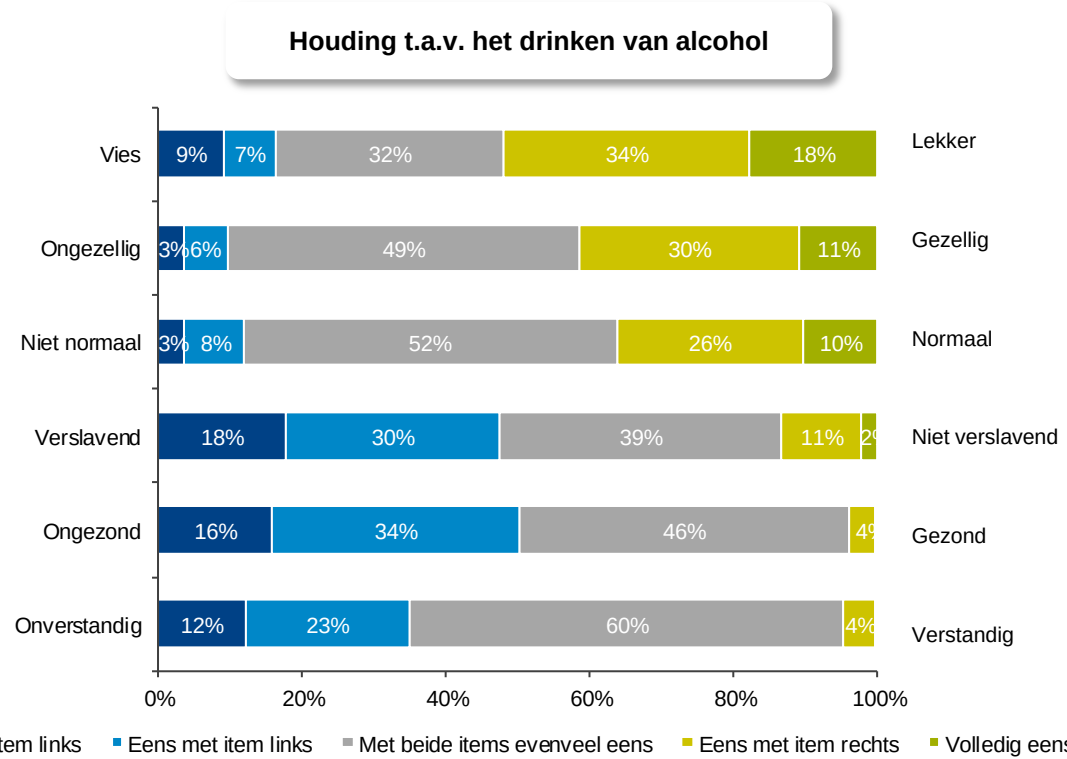
Jongen vinden het gepaster om alcohol te drinken bij het uitgaan, ouders vinden het gepaster bij een uitje (zoals bioscoopbezoek).

Drinken op een doordeweekse avond wordt door zware drinkers vaker (zeer) gepast (51%) gevonden.
Jongeren vinden het vaker dan gemiddeld ongepast om op een doordeweekse avond alcohol te drinken (18%).

C02B Hoe gepast of ongepast vind je het als iemand alcoholhoudende dranken drinkt in onderstaande situaties?

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Het drinken van alcohol wordt veelal lekker, gezellig en normaal gevonden. Circa de helft vindt alcohol verslavend en ongezond.

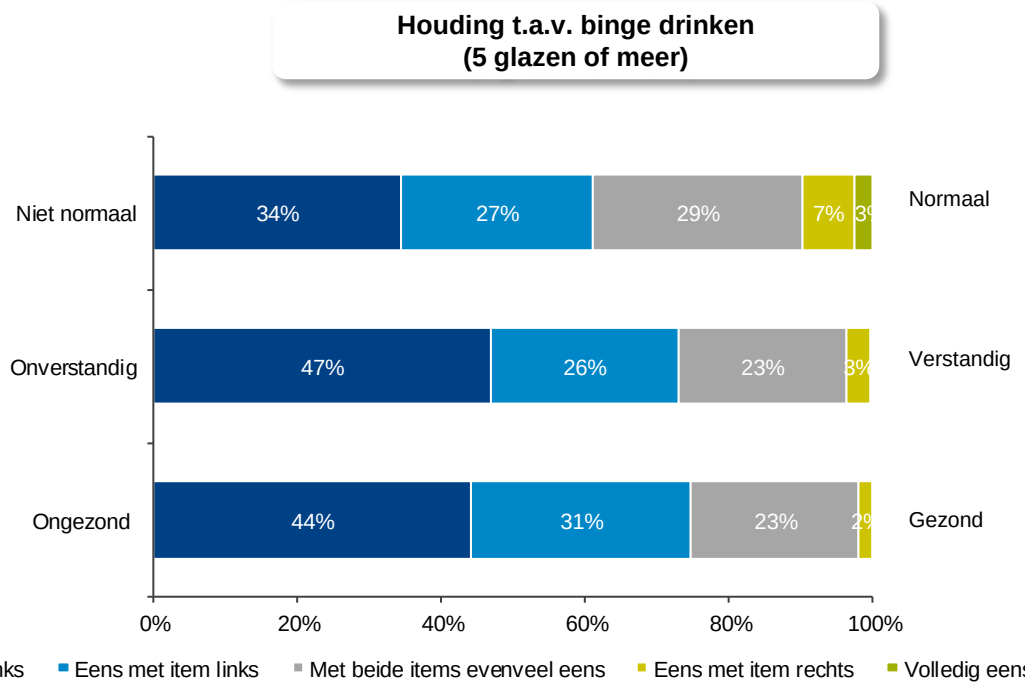

Zware drinkers vinden het lekkerder, gezelliger en normaler om alcohol te drinken.

C04A Het drinken van alcohol is…

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Binge drinken (5 of meer glazen alcohol op één gelegenheid) wordt over het algemeen ongezond, onverstandig en abnormaal gevonden.

Jongeren en het algemeen publiek verschillen niet van elkaar in hun houding ten aanzien van binge drinken. Ouders zeggen iets minder vaak dat binge drinken onverstandig is (volledig eens met item links: 41%) of ongezond is (volledig eens met item links: 39%).

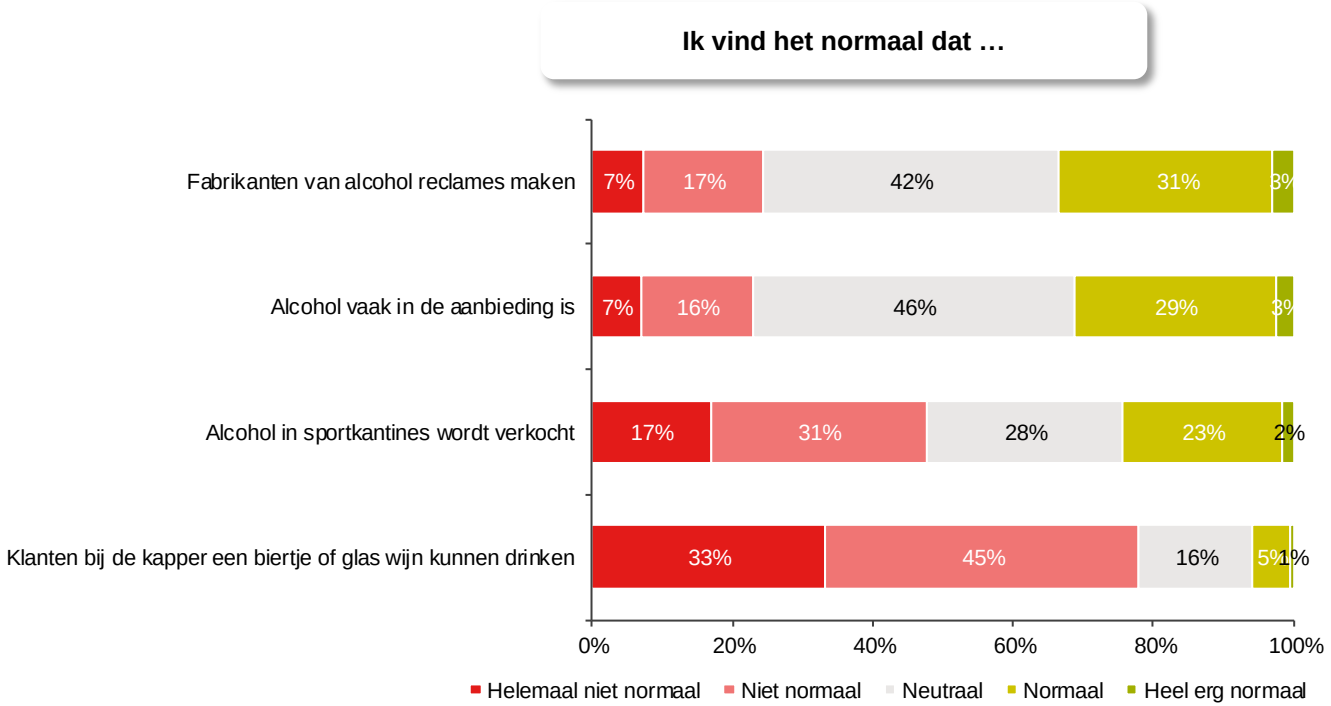
18-34 jarigen vinden het normaler dan het algemeen publiek om te binge drinken (eens met item rechts: 13%), net als zware drinkers (eens met item rechts: 20%). Overmatige drinkers vinden het nog normaler om te binge drinken (eens met item rechts: 30%).

Zware drinkers en overmatige drinkers vinden binge drinken ook minder onverstandig en minder ongezond.

C04B: Het drinken van **5 of meer glazen alcohol op 1 gelegenheid** vind ik…

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

78% van het algemeen publiek vindt het niet normaal dat klanten bij de kapper alcohol kunnen drinken, 6% vindt dit normaal.

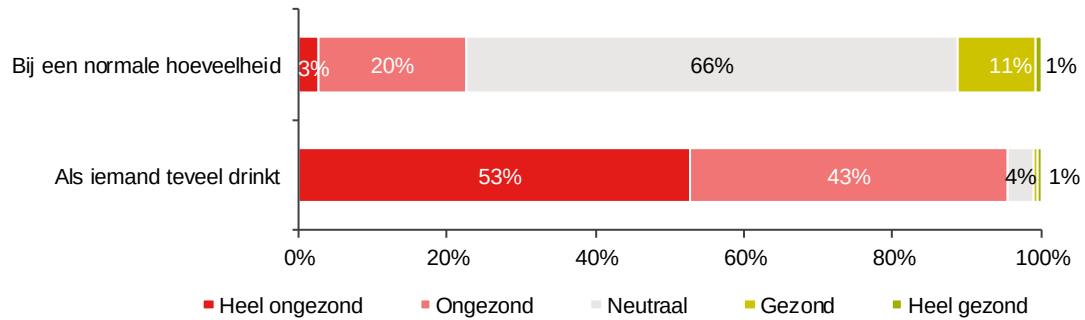
Dat fabrikanten van alcohol reclames maken vinden niet-drinkers minder normaal dan mensen die wel alcohol drinken.

C05 In hoeverre vind je het normaal dat…

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Volgens het algemeen publiek is gemiddeld 1,3 glas alcohol per dag een normale hoeveelheid om te drinken.

Glazen per dag					
n =	Algemeen Publiek 13+ 1895	Man 890	Vrouw 1005	Jongeren 389	Ouders 392
Maximaal aantal aantal glazen alcohol wat normaal is om te drinken (per dag)	1,3	1,5	1,0	1,1	1,2
Vanaf hoeveel glazen iemand te veel alcohol drinkt (per dag)	3,8	4,1	3,4	4,0	3,7

Mannen en vrouwen denken verschillend over het maximale aantal glazen dat normaal of te veel is om te drinken per dag. Mannen schatten dit hoger in dan vrouwen.

Het maximaal aantal glazen alcohol per dag dat men normaal vindt om te drinken komt bij zware drinkers uit op een gemiddelde van 2.2, wat beduidend hoger is vergeleken met de matige drinkers (1.0).

Hetzelfde geldt voor de inschatting wanneer iemand te veel alcohol drinkt, zware drinkers noemen daar een gemiddelde van 5.1 glazen per dag (matige drinkers zitten met 3.5 beduidend lager).

Bij de normale hoeveelheid (1.3 glas per dag) denkt 66% dat het alcoholgebruik niet gezond en niet ongezond (neutraal) is. Van te veel alcohol is nagenoeg iedereen overtuigd dat het (heel) ongezond is.

C07 Wat is het maximale aantal glazen alcoholhoudende drank dat volgens jou normaal is om te drinken? Gemiddelde per dag.
C08 Vanaf hoeveel glazen alcolholhoudende drank drinkt iemand volgens jou te veel? Gemiddelde per dag.
C09 Hoe gezond of ongezond is alcoholgebruik …

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Gerapporteerd gedrag

Ruim de helft van de jongeren onder de 18 jaar heeft al eens alcohol gedronken. Mannen drinken vaker en meer alcohol dan vrouwen.

Gerapporteerd gedrag t.a.v. alcoholisch drankgebruik

Heb je wel eens een glas alcoholhoudende drank gedronken?					
n =	Algemeen Publiek 13+ 1895	Man 890	Vrouw 1005	Jongeren 389	Ouders 392
Ja, ik drink nog steeds	79%	83%	75%	42%	82%
Ja, ik drink niet meer	14%	12%	16%	11%	15%
Nee	7%	5%	9%	48%	3%

Meer mannen dan vrouwen drinken alcohol, wanneer mannen alcohol drinken, dan drinken zij gemiddeld meer dan vrouwen.

Jongeren drinken minder vaak alcohol dan volwassenen, maar als ze alcohol drinken dan drinken ze gemiddeld meer.

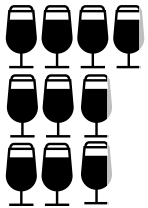
Zware drinkers drinken gemiddeld 3,8 glazen op een dag dat zij alcohol drinken, overmatige drinkers drinken gemiddeld 5,5 glazen op een dag dat zij alcohol drinken.

Gemiddeld aantal glazen per keer

Jongeren

Ouders

Algemeen publiek 13+

Op een dag dat je alcohol drinkt, hoeveel glazen drink je dan meestal?					
n =	Algemeen Publiek 13+ 1400	Man 707	Vrouw 693	Jongeren 167	Ouders 323
Gemiddeld	2,8	3,2	2,4	3,8	2,7

B02 Heb je wel eens een glas alcoholhoudende drank gedronken?
B04 Terugkijkend op het afgelopen jaar. Op een dag dat je alcohol drinkt, hoeveel glazen drink je dan meestal?

Basis B02: Alle respondenten (n = 1895)
Basis B04: Respondenten die wel eens alcohol drinken (n = 1400)

De belangrijkste redenen om alcohol te drinken: omdat men het lekker vindt en men erbij kan ontspannen.

Zware drinkers zijn het vaker eens met deze stelling (46%). Van de overmatige drinkers zegt zelfs 60% zich te kunnen ontspannen met een alcoholhoudende drank op.

B06 In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken?

Basis: Respondenten die wel eens alcohol drinken (n = 1400)

Moeten autorijden of een keer geen behoefte hebben aan alcohol zijn de belangrijkste redenen voor degenen die wel alcohol drinken om dat soms niet te doen.

Jongeren die weleens alcohol drinken doen dat vaker niet als het te duur is (57%), als ze de verkrijgbare dranken niet lekker vinden (53%), als ze de volgende dag fit willen zijn (53%), als ze in gezelschap zijn van mensen die geen alcoholhoudende drank drinken (34%) en als ze de laatste periode al vaker alcoholhoudende dranken hebben gedronken (31%).

Geen enkele reden wordt door zware alcoholdrinkers vaker dan gemiddeld genoemd. Ook voor zware alcoholdrinkers is de belangrijkste reden om geen alcohol te drinken dat zij nog moeten rijden (84%), gevolgd door als ik er geen zin of behoefte aan heb (70%).

B07 Wat zijn voor jou redenen om geen alcoholhoudende drank te drinken?

Basis: Respondenten die wel eens alcohol drinken (n = 1400)

De belangrijkste redenen om helemaal geen alcohol te drinken zijn gezondheid, scherp willen blijven en het niet lekker vinden.

Van de jongeren noemt 42% 'is niet gezond' als reden om niet (meer) te drinken, tegenover 25% van de ouders.

Naarmate mensen ouder worden blijken medische redenen/ medicijngebruik een belangrijkere reden te zijn om minder te drinken.

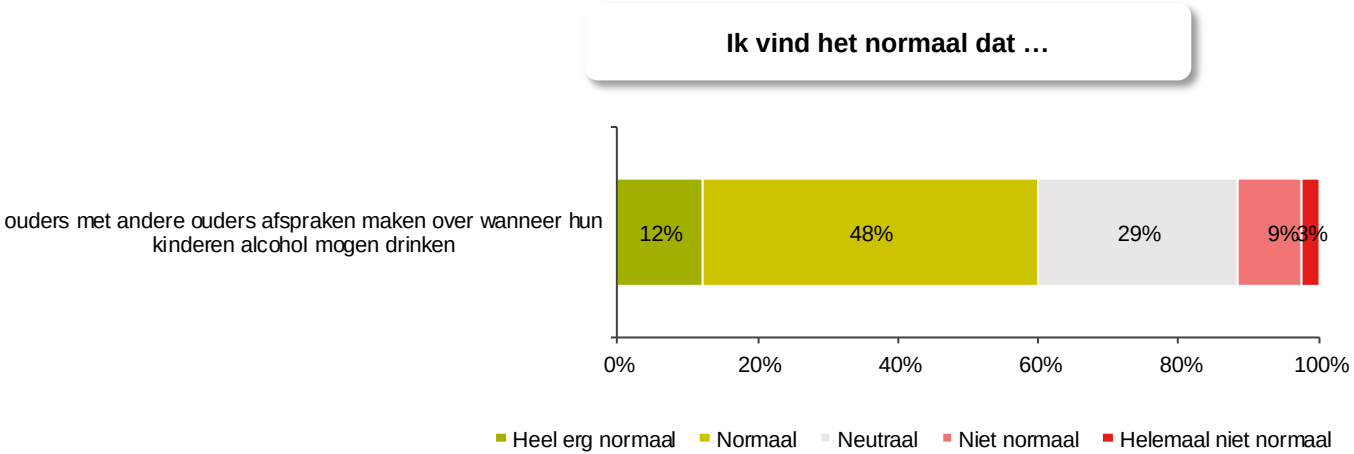
Degenen die voorheen wel hebben gedronken maar dat nu niet meer doen geven vaker aan dat dit te maken heeft met medische redenen zoals medicijngebruik (28%) dan degenen die niet drinken (10%).

B08 Om welke reden(en) drink je geen alcoholhoudende dranken (meer)?

Basis: Respondenten die geen alcohol (meer) drinken (n = 495)

Sociale context

60% van het algemeen publiek vindt het normaal dat ouders onderling afspraken maken over het alcoholgebruik van hun kinderen.

63% van de ouders en 55% van de jongeren vindt het normaal dat ouders onderling afspraken maken over het alcoholgebruik van hun kinderen.

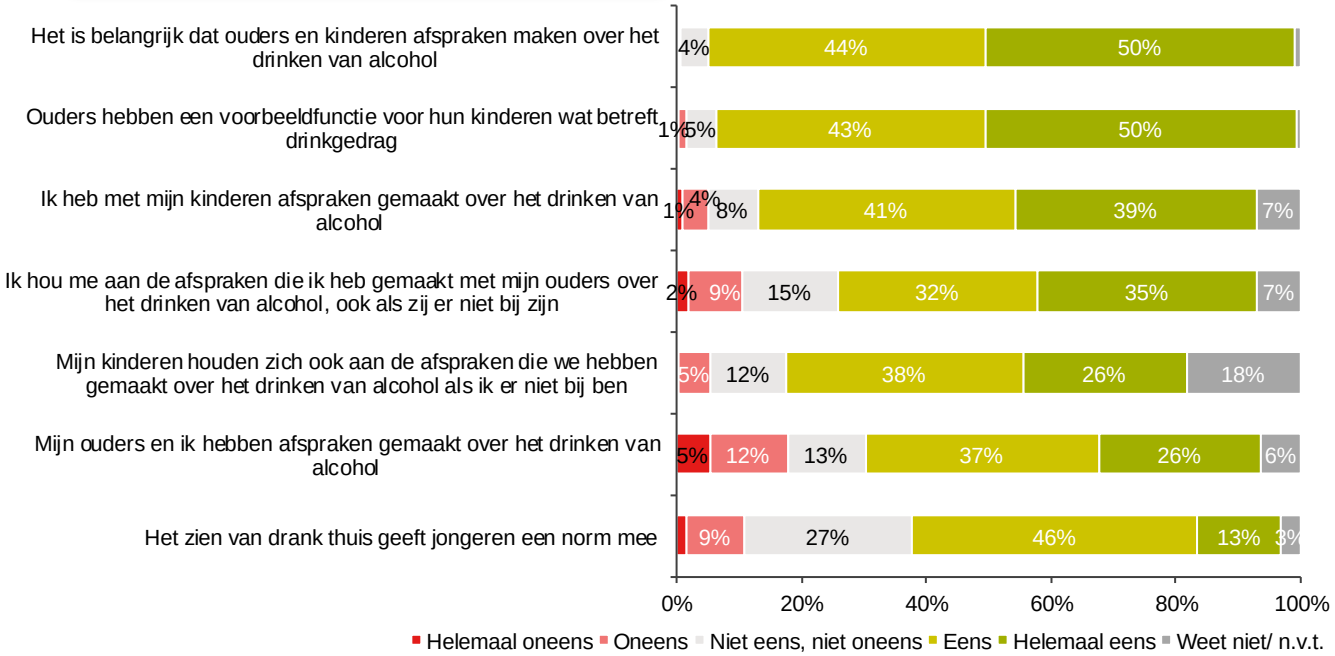
Midden - en hoog opgeleiden vinden het normaler dat ouders met andere ouders afspraken maken over wanneer hun kinderen alcohol mogen drinken dan lager opgeleiden (lage opleiding: 53%, midden: 59%, hoge opleiding: 67%).

C05 In hoeverre vind je het normaal dat…

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Een ruime meerderheid (94%) geeft aan dat het belangrijk is dat ouders en kinderen afspraken maken. Ouders hebben volgens velen (93%) een voorbeeldfunctie naar hun kinderen.

Invloed van (afspraken met) ouders op het gedrag van hun kinderen

% (helemaal) mee eens

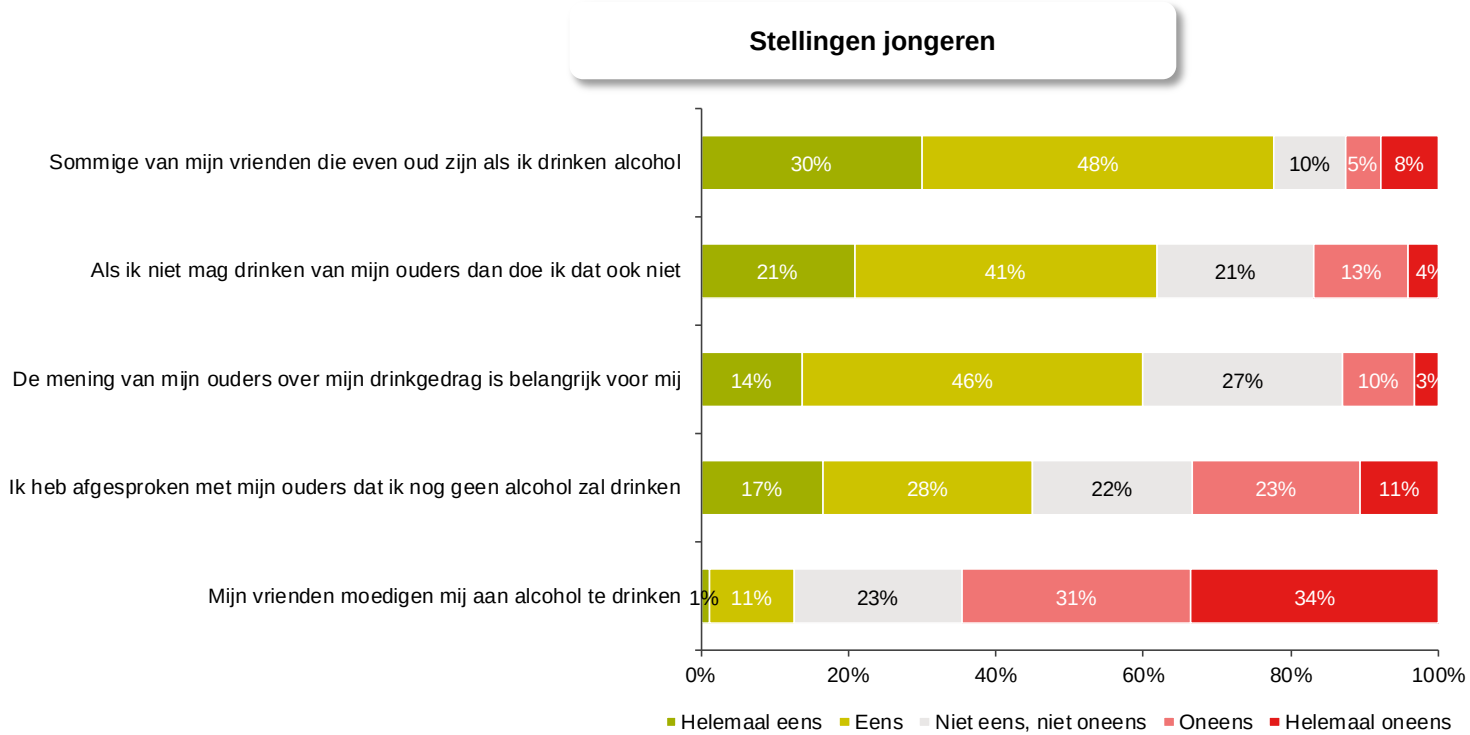
	Algemeen publiek	*Jongeren*	*Ouders*
Het is belangrijk dat ouders en kinderen afspraken maken over het drinken van alcohol	94%	85%	95%
Ouders hebben een voorbeeldfunctie voor hun kinderen wat betreft drinkgedrag	93%	83%	93%
Ik heb met mijn kinderen afspraken gemaakt over het drinken van alcohol	-	-	80%
Ik hou me aan de afspraken die ik heb gemaakt met mijn ouders over het drinken van alcohol, ook als zij er niet bij zijn	-	67%	-
Mijn kinderen houden zich ook aan de afspraken die we hebben gemaakt over het drinken van alcohol als ik er niet bij ben	-	-	64%
Mijn ouders en ik hebben afspraken gemaakt over het drinken van alcohol	-	63%	-
Het zien van drank thuis geeft jongeren een norm mee	59%	49%	57%

= significant lager dan algemeen publiek.

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

C03 In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

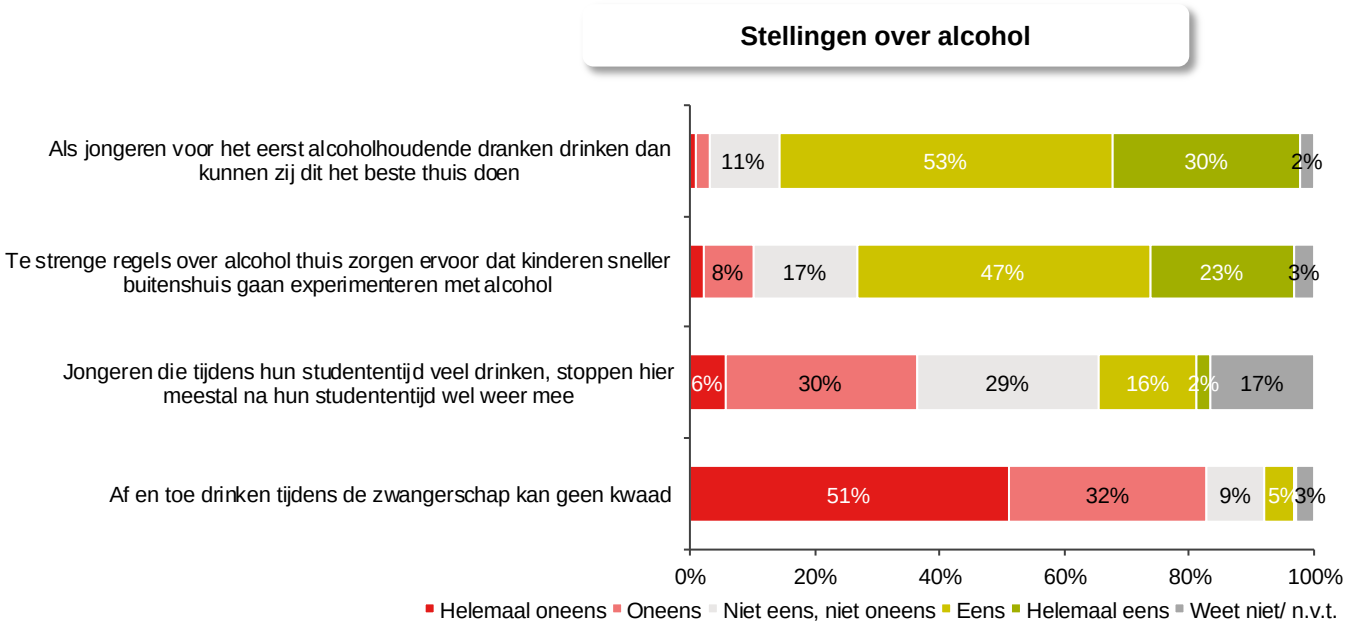
Ruim driekwart van de jongeren hebben vrienden die alcohol drinken. Een minderheid (12%) ervaart druk vanuit hun vrienden om alcohol te drinken.

C06 Hieronder staan weer een aantal uitspraken over het drinken van alcoholhoudende dranken. In hoeverre ben je het hier mee eens of oneens?

Basis: Respondenten jonger dan 18 jaar (n = 389)

Veel jongeren en ouders denken dat jongeren alcohol het best voor het eerst thuis kunnen drinken (84%) en dat te strenge regels niet goed zijn voor jongeren (70%).

86% van de ouders en 75% van de jongeren is het met deze stelling eens.

Degenen die alcohol drinken zijn het vaker eens met dit idee dan niet-drinkers.

70% van de ouders en 75% van de jongeren is het met deze stelling eens.

C03 In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken?

Basis: Alle respondenten (n = 1895)

Relatie tussen kennis/houding en gedrag

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Inleiding

Onderzocht is of er een samenhang is tussen de kennis en de alcoholconsumptie. Welke kennis doet ertoe voor de mate van alcoholgebruik?

Om hier inzicht in te krijgen is een analyse gemaakt waarbij is gekeken naar de samenhang tussen de kennisvragen en de houdingsvragen aan de ene kant en het gerapporteerde gedrag aan de andere kant. De uitkomst van deze analyse is dat er een samenhang is tussen kennis en gedrag en tussen houding en gedrag, maar deze samenhang is complex.

Op de volgende pagina hebben we de samenhang weergegeven voor het algemeen publiek. Te zien is dat het gedrag wordt beïnvloed door allerhande voorkeuren, attitudes, achtergrondkenmerken en de sociale context. De belangrijkste voorspellers voor het gedrag zijn hoe men alcohol vindt smaken, welke inschatting men maakt van normaal gedrag, welke houding men heeft t.o.v. de richtlijn van de Gezondheidsraad en welke risicoperceptie men heeft ten aanzien van het eigen gedrag.

Op de slides volgend op de correlaties bespreken we de verbanden voor drie doelgroepen (algemeen publiek, jongeren en ouders).

De samenhang tussen kennis, houding en gedrag. Belangrijkste samenhang met gerapporteerd gedrag.

Algemeen publiek 13+

Vraag	Samenvatting vraagtekst	Samenhang met gedrag
C07	Aantal glazen normale hoeveelheid	r=0,46 *1
C04a	Alcohol is lekker	r=0,39
C08	Aantal glazen te veel alcohol	r=0,32
D01a	Zorgen invloed eigen gedrag	r=0,29
D10	Richtlijn Gezondheidsraad is bruikbaar	r= -0,29
C02b	Doordeweekse avonden	r=0,28
C05	Vaak in de aanbieding is normaal	r=0,28
D10	Richtlijn Gezondheidsraad is positief	r= -0,27
D01d	Verhoogt risico leveraandoeningen (persoonlijk)	r=0,27

Vraag	Samenvatting vraagtekst	Samenhang met gedrag
C04b	Binge drinken is normaal	r=0,27
B06	Alcohol drinken is gebruikelijk	r=0,27
C04a	Alcohol is gezellig	r=0,27
D10	Richtlijn Gezondheidsraad is nuttig	r= -0,26
B06	Avondeten smaakt beter met alcohol	r=0,25
B06	Met alcohol kan ik mij ontspannen	r=0,23
C01a	Inschatting schadelijkheid alcohol	r= -0,22
C01b	Inschatting schadelijkheid sterke drank	r= -0,21

*1: r staat voor de Pearson correlatiecoëfficiënt, de mate van samenhang tussen het kenmerk en het alcoholgebruik. De waarde kan variëren van -1 tot 1. Een waarde van +1 of -1 betekent dat er volledige samenhang is met gedrag, een waarde van 0 wil zeggen dat er totaal geen samenhang is.

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Algemeen publiek 13+

Gerapporteerd gedrag

79% van het algemeen publiek van 13 jaar en ouder drinkt alcohol, 14% drinkt niet meer en 7% drinkt niet.

Belangrijkste samenhang met het gedrag: inschatting van normaal gedrag en smaak

De grootste samenhang is die tussen de inschatting van maximaal aantal glazen wat normaal is om te drinken en de alcoholconsumptie. Hoe hoger iemand de normale hoeveelheid inschat, hoe meer die gemiddeld zelf drinkt (r=0,46) *[1]. Ook de inschatting vanaf hoeveel glazen iemand te veel drinkt hangt samen met de alcoholconsumptie. Hoe hoger de inschatting, hoe meer men drinkt (r=0,32).

Daarnaast is de smaak van alcohol zeer bepalend. Hoe viezer men alcohol vindt, hoe minder men ervan drinkt (r=0,39).

Belangrijke samenhang: houding t.o.v. de richtlijn van de Gezondheidsraad

Ruim een derde van het algemeen publiek (36%) kent de richtlijn van de Gezondheidsraad om geen alcohol te drinken of in ieder geval niet meer dan 1 glas per dag. Nederlanders die minder alcohol drinken vinden de richtlijn vaker bruikbaar (r=0,29), positief (r=0,27), nuttig (r=0,26) en geloofwaardig (r=0,22).

*1 r=0,46: r staat voor de relatiecoëfficiënt, de mate van samenhang tussen het kenmerk en het alcoholgebruik

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Algemeen publiek 13+

Belangrijke samenhang: risicoperceptie

De inschatting van de schadelijkheid van alcohol hangt samen met het alcoholgedrag. Hoe meer men drinkt, hoe minder schadelijk men alcohol inschat (r=0,22). Dit geldt met name voor de schadelijkheid van sterke drank (r=0,21).

Nederlanders die veel alcohol drinken maken zich vaker zorgen over de invloed van hun eigen alcoholgebruik op hun gezondheid (r=0,29). De inschatting dat alcohol bijdraagt aan het risico om zelf leveraandoeningen, levercirrose, overgewicht, darmkanker, hart- en vaatziekten en hersenbeschadiging op te lopen vertoont samenhang met het gedrag. Hoe meer mensen drinken, hoe meer ze ervan overtuigd zijn dat het drinken van alcohol het risico op deze aandoeningen vergroot (r=0,23 tot 0,27). Meer kennis over gezondheidsrisico's lijkt bij het algemeen publiek niet te leiden tot ander alcoholgedrag.

Samenhang: alcoholpatroon en houding

Nederlanders die veel drinken, drinken vaker op doordeweekse avonden (r=0,28).

Hoe abnormaler men het vindt om te binge drinken, hoe minder men drinkt (r=0,27).

Er is samenhang tussen gedrag en hoe normaal men het vindt dat alcohol in de aanbieding is (r=0,28).

Hoe meer alcohol mensen drinken, hoe vaker ze dit gedrag geaccepteerd en normaal vinden. Zij drinken vaker alcohol omdat dit gebruikelijk is (r=0,27) en omdat het drinken van alcohol normaal is (r=0,23).

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Algemeen publiek 13+

Hoe meer alcohol mensen drinken, hoe vaker zij zich kunnen vinden in positieve effecten van alcohol zoals dat het avondeten dan beter smaakt (r=0,25), dat zij zich met een alcoholhoudende drank kunnen ontspannen (r=0,23) en dat het gezellig is (r=0,27).

Alcohol drinken wordt door zware drinkers ervaren als een gezellige en ontspannende activiteit ,die het avondeten verrijkt.

Samenhang: opleidingsniveau

Er is een samenhang tussen opleidingsniveau en alcoholgebruik. Hoger opgeleiden drinken vaker dan lager opgeleiden en als zij drinken dan doen zij dat ook gemiddeld vaker per week. Wanneer lager opgeleiden drinken, dan drinken zij gemiddeld meer glazen (lager opgeleiden: gemiddeld 3,0 glazen per keer, hoger opgeleiden: 2,6).

De samenhang tussen kennis, houding en gedrag. Belangrijkste samenhang met gerapporteerd gedrag.

Jongeren (13 t/m 17 jaar)

Vraag	Samenvatting vraagtekst	Samenhang met gedrag
C04b	Binge drinken is normaal	r=0,43 *1
C04a	Alcohol is lekker	r=0,39
D05	Inschatting aantal glazen vergiftiging	r=0,38
C06	Mag niet drinken van ouders	r= -0,34
D05	Inschatting aantal glazen coma	r=0,33
C03	Ik houd me aan afspraken, ook als ouders er niet bij zijn	r= -0,31
D05	Inschatting aantal glazen dronkenschap	r=0,30
C06	Mening ouders over gedrag is belangrijk	r= -0,27

Vraag	Samenvatting vraagtekst	Samenhang met gedrag
C04a	Alcohol is gezellig	r=0,27
C06	Afgesproken met ouders dat ik nog geen alcohol zal drinken	r= -0,27
D01c	Verhoogt risico longkanker (algemeen)	r= -0,23
D01c	Verhoogt risico borstkanker (algemeen)	r= -0,21
D01c	Verhoogt risico blindheid (algemeen)	r= -0,21

*1: r staat voor de Pearson correlatiecoëfficiënt, de mate van samenhang tussen het kenmerk en het alcoholgebruik. De waarde kan variëren van -1 tot 1. Een waarde van +1 of -1 betekent dat er volledige samenhang is met gedrag, een waarde van 0 wil zeggen dat er totaal geen samenhang is.

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Jongeren (13 t/m 17 jaar)

Gerapporteerd gedrag

Aan de jongeren is gevraagd of ze weleens een glas alcohol hebben gedronken. Hierop antwoorden de volgende percentages jongeren ‘ja’:

13 jaar: 17%	14 jaar: 31%	15 jaar: 48%	16 jaar: 55%,	17 jaar: 73%

Dit ligt in lijn met het zelfgerapporteerde gedrag in het peilstationsonderzoek van Trimbos*[1], maar wel op een iets lager niveau. Het alcoholgebruik onder jongeren laat al jaren een langzame maar gestage daling zien, toch drinkt een aanzienlijk deel voor de 18e verjaardag alcohol.

Belangrijkste samenhang met het gedrag: houding t.a.v. het alcoholpatroon en smaak

Jongeren drinken minder frequent dan volwassenen, maar als ze drinken dan doen ze dat tijdens het uitgaan en drinken ze gemiddeld meer. Dit alcoholpatroon dat jongeren hanteren, beïnvloedt hun alcoholinname. De belangrijkste voorspeller voor de alcoholinname onder jongeren is namelijk hoe normaal ze het vinden om te binge drinken (5 of meer glazen alcohol tijdens één gelegenheid). Hoe abnormaler jongeren dit vinden, hoe minder ze drinken (r=0,43).

Ook de inschatting hoeveel glazen alcohol iemand moet drinken om dronken te zijn (r=0,30), een alcoholvergiftiging op te lopen (r=0,38) of in coma te raken (r=0,33) hangen samen met het gedrag. Hoe meer jongeren zelf drinken, hoe hoger ze deze aantallen inschatten.

Daarnaast is de mening of alcohol lekker of vies smaakt van groot belang. Hoe viezer een jongere alcohol vindt, hoe minder die drinkt (r=0,39).

*[1] Bron: Peilstationsonderzoek Scholieren (2015) van het Trimbos-instituut.

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Jongeren (13 t/m 17 jaar)

Belangrijke samenhang met het gedrag: afspraken met de ouders en mening van de ouders

Tussen 2013 en 2016 hebben steeds meer ouders en kinderen NIX-afspraken gemaakt over alcohol (van 22% naar 34%)*. Jongeren die met hun ouders hebben afgesproken geen alcohol te drinken, drinken vaker niet (r=0,34). Het percentage jongeren dat met de ouders een dergelijke afspraak heeft laat een afname zien met het klimmen van de leeftijd:

13 jaar: 91%,	14 jaar: 80%	15 jaar: 44%	16 jaar: 37%	17 jaar: 27%

Uit hun antwoorden blijkt dat de afspraken met de ouders veelal ook worden nagekomen als zij er niet bij zijn.

Als de jongere de mening van de ouders belangrijk vindt, drinkt hij of zij vaker niet (r=0,27). Er is dus een samenhang tussen de mening van de ouders over het drankgedrag van de jongere en hun gerapporteerde gedrag.

De afspraken die met hun ouders worden gemaakt zijn een cruciale voorspeller voor de alcoholconsumptie van jongeren.

Overige samenhang met het gedrag: risicoperceptie

Ook van invloed op het gedrag van jongeren is de mate waarin zij inschatten dat alcoholgebruik het risico vergroot op borst-, darm- en longkanker en op blindheid. Voor hun persoonlijke risicoperceptie maakt het uit hoe groot ze de kans op een hersenbeschadiging inschatten. Hoe meer de jongeren denken dat alcohol de kans op deze ziektes en aandoeningen vergroot, hoe minder ze drinken (gemiddeld r=0,21).

Meer kennis over de gezondheidsrisico's heeft bij jongeren (16 en 17 jaar) wel een relatie met het minder drinken van alcohol.

* Bron: Campagne-effectonderzoek NIX18

De samenhang tussen kennis, houding en gedrag. Belangrijkste samenhang met gerapporteerd gedrag.

Ouders van kinderen in de leeftijd van 13 t/m 17 jaar

Vraag	Samenvatting vraagtekst	Samenhang met gedrag
C07	Aantal glazen normale hoeveelheid	r=0,44 *1
C04a	Alcohol is lekker	r=0,41
D01a	Zorgen invloed eigen gedrag	r=0,40
C08	Aantal glazen te veel alcohol	r=0,35
D10	Richtlijn Gezondheidsraad is bruikbaar	r= -0,34
C04b	Binge drinken is normaal	r=0,34
D10	Richtlijn Gezondheidsraad is positief	r= -0,33
D05	Inschatting aantal glazen dronkenschap	r=0,31
D10	Richtlijn Gezondheidsraad is nuttig	r= -0,30

Vraag	Samenvatting vraagtekst	Samenhang met gedrag
D10	Richtlijn Gezondheidsraad geloofwaardig	r= -0,30
D01d	Verhoogt risico verslaving (persoonlijk)	r=0,30
D01d	Verhoogt risico overgewicht (persoonlijk)	r=0,29
C02b	Doordeweekse avonden	r=0,28
D05	Inschatting aantal glazen aangeschoten	r=0,28
D01d	Verhoogt risico levercirrose (persoonlijk)	r=0,27
D01d	Verhoogt risico leveraandoeningen (persoonlijk)	r=0,26
B06	Met alcohol kan ik mij ontspannen	r=0,26
B06	Avondeten smaakt beter met alcohol	r=0,23

*1: r staat voor de Pearson correlatiecoëfficiënt, de mate van samenhang tussen het kenmerk en het alcoholgebruik. De waarde kan variëren van -1 tot 1. Een waarde van +1 of -1 betekent dat er volledige samenhang is met gedrag, een waarde van 0 wil zeggen dat er totaal geen samenhang is.

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Ouders van kinderen in de leeftijd van 13 t/m 17 jaar

Voor ouders lijkt de samenhang tussen kennis, houding en gedrag sterk op de verbanden die we hebben gevonden voor het algemeen publiek. Wel zijn de gevonden verbanden onder ouders vaak wat sterker.

Gerapporteerd gedrag

De meeste ouders (83%) drinken alcohol, 18% geeft aan niet (meer) te drinken.

Belangrijkste samenhang met het gedrag: inschatting van normaal gedrag en smaak

De grootste samenhang is die tussen de inschatting wat betreft het maximaal aantal glazen wat normaal is om te drinken en de alcoholconsumptie. Hoe hoger een ouder de normale hoeveelheid inschat, hoe meer die gemiddeld zelf drinkt (r=0,44). Ook de inschatting vanaf hoeveel glazen iemand te veel drinkt hangt samen met de alcoholconsumptie. Hoe hoger de inschatting, hoe meer een ouder drinkt (r=0,35).

Daarnaast is de smaak van alcohol zeer bepalend. Hoe viezer ouders alcohol vinden, hoe minder zij ervan drinken (r=0,41).

Belangrijke samenhang: houding t.o.v. de richtlijn van de Gezondheidsraad

Iets meer dan een derde van de ouders (36%) kent de richtlijn van de Gezondheidsraad om helemaal geen alcohol te drinken of in ieder geval maximaal 1 glas per dag. Ouders die minder alcohol drinken reageren positiever op de richtlijn (r=0,33). Zij vinden die richtlijn vaker bruikbaar (r=0,34), nuttig (r=0,30) en geloofwaardig (r=0,29).

Samenhang tussen kennis, houding en gerapporteerd gedrag

Ouders van kinderen in de leeftijd van 13 t/m 17 jaar

Belangrijke samenhang: persoonlijke risicoperceptie

Ouders die veel alcohol drinken maken zich vaker zorgen over de invloed van hun eigen alcoholgebruik op hun gezondheid (r=0,40). De inschatting dat alcohol bijdraagt aan het risico om zelf verslaving, overgewicht, levercirrose, andere leveraandoeningen, darmkanker, hart- en vaatziekten en diabetes op te lopen vertoont samenhang met het gedrag. Hoe meer ouders drinken, hoe meer ze ervan overtuigd zijn dat het drinken van alcohol het risico op deze aandoeningen vergroot (r=0,21 tot 0,30).

Ouders zijn zich kortom bewust van de gezondheidsrisico's, maar meer kennis lijkt geen invloed te hebben op de mate van alcoholgebruik.

Samenhang: alcoholpatroon, cultuur en opbrengsten

Ouders die veel drinken drinken vaker op doordeweekse avonden (r=0,28). Hoe meer alcohol ouders drinken, hoe vaker ze dit gedrag geaccepteerd en normaal vinden. Zij drinken vaker alcohol 'omdat het erbij hoort', omdat dit thuis gebruikelijk is, omdat anderen het raar vinden als zij frisdrank bestellen en omdat het gezellig is (r=0,20 tot 0,28).

Hoe meer alcohol ouders drinken, hoe vaker zij zich kunnen vinden in positieve effecten van alcohol zoals dat het avondeten dan beter smaakt, dat zij zich met een alcoholhoudende drank kunnen ontspannen en dat het gezond is (r=0,23 tot 0,31).

Alcohol drinken is onder ouders sociaal geaccepteerd en wordt vaker ervaren als een activiteit met positieve effecten voor de gezondheid, ontspanning en verrijking van het avondeten.

Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksverantwoording

Aanleiding

Dit jaar wordt de Drank- en Horecawet (DHW) geëvalueerd. Daarnaast is in 2015 een nieuwe richtlijn voor alcoholgebruik aangegeven door de Gezondheidsraad; *helemaal geen alcohol drinken of niet meer dan 1 glas per dag*.

Er is weinig recente informatie over het kennisniveau over de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik bij de Nederlandse bevolking. In 2011 kwam STAP tot de conclusie dat Nederlanders te weinig weten over de schadelijke effecten van alcohol. Het Ministerie van VWS - in het bijzonder de directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP) - wil graag weten hoe het nu gesteld is met het kennisniveau en of er een samenhang is met houding en gedrag. Daarom heeft GfK hier onderzoek naar gedaan.

De schadelijkheid van alcohol

Hoewel matig alcoholgebruik zowel gunstige als ongunstige verbanden laat zien met gezondheidsrisico's leidt meer dan een glas per dag drinken niet tot meer gezondheidswinst. Meer dan een glas per dag drinken is ongunstig vanwege de verhoogde risico's die dat met zich meebrengt op beroerte, borstkanker, darmkanker, longkanker, ongelukken, verslaving, psychosociale problematiek, levercirrose en hoofd- en halstumoren.

Binge drinken (het drinken van 5 glazen alcohol of meer tijdens 1 enkele gelegenheid) is schadelijk voor.

Alcohol draagt relatief sterk bij aan de totale ziektelast: na roken (13%), overgewicht (9,7%) en verhoogde bloeddruk (7,8%) staat alcoholgebruik op de vierde plaats van determinanten van ziekten: op 4,5%.

Onderzoeksverantwoording

Onderwerp en onderzoeksvragen

In september/oktober 2016 voerde GfK onderzoek uit naar de kennis, de houding en het gedrag rond de schadelijkheid van alcohol.

De centrale onderzoeksvraag is: “Hoe staat het met kennis, houding en gedrag van Nederlanders rondom het drinken van alcohol?”

Het onderzoek kent de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is de kennis over de schadelijkheid van alcohol?
- Wat is de risicoperceptie rondom de schadelijkheid van alcohol? In hoeverre verschilt de perceptie van de risico’s voor jongeren en volwassenen?
- Wat is de houding rondom het drinken van alcohol?
- In hoeverre is er een verband tussen de kennis, risicoperceptie, houding en het gedrag rondom het drinken van alcohol?

Onderzoeksopzet

Het veldwerk heeft plaatsgevonden d.m.v. een kwantitatief online onderzoek. De vragenlijst is in samenwerking tussen GfK en het Ministerie van VWS en DPC opgesteld en heeft een invulduur van circa 10 minuten. De vragenlijst bevat enkele open vragen, waarvan er 2 zijn nagecodeerd. Het codeboek hiervoor is opgesteld aan de hand van de gegeven antwoorden.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden binnen het GfK online panel, waaruit een representatieve steekproef is getrokken van Nederlanders van 13 jaar en ouder. De steekproef is geselecteerd en achteraf gewogen naar de achtergrondkenmerken geslacht, leeftijd, opleiding en stedelijkheid volgens de gegevens van de Gouden Standaard 2015. De steekproefefficiëntie bedraag 78%.

Onderzoeksverantwoording

Veldwerk en respons

Het veldwerk vond plaats van 26 september t/m 5 oktober 2016. Aan het onderzoek deden in totaal 1.895 personen mee, waaronder 389 jongeren van 13 t/m 17 jaar en 392 ouders met kinderen in die leeftijdscategorie.

Het responspercentage bedroeg 53% onder volwassenen en 15% onder jongeren.

Verwerking en rapportage

De onderzoeksresultaten zijn in SPSS verwerkt.

De rapportage bestaat uit:

- Een tabellenset met een uitsplitsing van de resultaten naar geslacht, leeftijd, opleiding, doelgroep, drinkgedrag en mate van alcoholinname,
- Deze rapportage,
- Een management summary.

Uw contact

Senior Consultant
Public Services